

Sygn. akt V CSK 215/06

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 października 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jan Górowski (przewodniczący)

SSN Grzegorz Misiurek

SSN Zbigniew Strus (sprawozdawca)

Protokolant Izabella Janke

w sprawie z powództwa Syndyka Masy Upadłości "A." Spółka Jawna
przeciwko "G." Spółce z o.o.

o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym,
po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 19 października 2006 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w W.
z dnia 21 września 2005 r., sygn. akt [...],

**oddala skargę kasacyjną i zasądza od strony pozwanej na rzecz
powoda kwotę 3.600 (trzy tysiące sześćset) złotych tytułem
kosztów procesu w postępowaniu kasacyjnym.**

Uzasadnienie

Zaskarżony wyrok został wydany w sprawie o przysługiwanie prawa użytkowania wieczystego i odrębnej własności budynków oraz urządzeń. Syndyk masy upadłości niżej określonej spółki jawnej domagał się w pozwie uzgodnienia stanu wynikającego z księgi wieczystej nr [...], prowadzonej przez Sąd Rejonowy w W. z rzeczywistym stanem prawnym przez wykreślenie „G” spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (dawniej „Z.” Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością) i wpisanie „A.” E.W. i spółka jawna . Syndyk masy upadłości twierdził, że nie doszło do przeniesienia wymienionych praw na rzecz Z. spółki z o.o. przez spółkę jawną A., mimo objęcia 1200 udziałów wartości 600 000 zł, ponieważ nie została zawarta umowa (o skutku rzeczowym) przenosząca na pozwaną prawa użytkowania wieczystego i własności budynków oraz urządzeń.

Sąd Okręgowy oddalił apelację strony pozwanej od wyroku uwzględniającego powództwo, opierając to rozstrzygnięcie na ustaleniach opartych na treści dwóch aktów notarialnych z 19 lutego 2002 r.:

1. repertorium A nr [...] zawierającego protokół Nadzwyczajnego Zgromadzenia Spółki – Z. spółka z o.o. z siedzibą, stwierdzający podjęcie uchwały nr 1 o podniesieniu kapitału zakładowego z 10 tysięcy do 610 tysięcy złotych oraz stwierdzającej, że udziały, na które dzieli się podwyższony kapitał obejmuje A. E.W. i s-ka jawna, pokrywa je w całości aportem i wnosi do Spółki (z ograniczoną odpowiedzialnością) prawo wieczystego użytkowania gruntu oraz stanowiące odrębny przedmiot własności budynki i urządzenia,
2. repertorium A nr [...] zawierającego oświadczenie E.W. i S.W. (działającego w imieniu własnym oraz w imieniu i na rzecz K.W. - wspólników wymienionej spółki jawnej, stwierdzające że „A.” spółka jawna obejmuje wszystkie udziały w podwyższonym kapitale wymienionej wyżej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, pokrywa je w całości aportem i wnosi do tej spółki prawo wieczystego użytkowania działek nr [...] o obszarze 11782 m

kw., własność budynków oraz urządzeń na nich się znajdujących, stanowiących odrębną nieruchomość.

Sąd Okręgowy uznał przytoczone oświadczenie za zobowiązanie do przeniesienia na spółkę z o.o. „Z.” prawa użytkowania wieczystego oraz własności budynków i urządzeń bez skutku rzeczowego, co według oceny tego Sądu wynika z art. 155 k.c. Dla zawarcia umowy spółki wystarczy oświadczenie, że przejście wkładów pieniężnych na spółkę jest zapewnione, a podstawą tego oświadczenia jest uchwała wspólników określająca sposób pokrycia udziałów przez wspólnika zobowiązującego się do wniesienia aportu. Reasumując, Sąd stwierdził, że wniesienie nieruchomości przez wspólnika do spółki jako wkładu wymaga zawarcia umowy przenoszącej własność w formie odrębnego aktu notarialnego.

Skarga kasacyjna pozwanej Spółki oparta została na pierwszej podstawie (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.), a skarżąca przytoczyła następujące podstawy:

a/ niewłaściwe zastosowanie art. 156 k.c. i art. 158 zdanie drugie k.c. w związku z art. 2 Kodeksu spółek handlowych (dalej ksh) przez przyjęcie, iż uchwała podjęta w dniu 19 lutego 2002 r. przez wspólników spółki „A.” E.W. i S-ka s.j. zawiera jedynie oświadczenie woli zobowiązujące do przeniesienia prawa użytkowania wieczystego,

b/ błędną wykładnię art. 155 k.c. w zw. z art. 2 ksh, w zw. z art. 11 § 1 ksh, poprzez przyjęcie, że postanowienia uchwały wspólników spółki o wniesieniu aportu (nieruchomości) stanowią jedynie zapewnienie przejścia aportu na spółkę po jej zarejestrowaniu lub po zarejestrowaniu zmian w umowie spółki już istniejącej, a także, że umowa spółki z ograniczoną odpowiedzialnością nie wywołuje skutku zobowiązująco – rozporządzającego przy przeniesieniu prawa własności, bądź użytkowania wieczystego i stanowi jedynie zdarzenie, o którym mowa w art. 156 k.c.,

c/ niewłaściwe zastosowanie art. 65 k.c. w związku z art. 2 ksh i przyjęcie, że oświadczenie woli złożone w dniu 19 lutego 2002 r. przed notariuszem /.../ przez spółkę „Z.”/.../ - (obecnie G sp. z o.o.) oraz spółkę A. /.../ nie stanowiły elementu dwustronnej czynności prawnej umowy przeniesienia użytkowania wieczystego w

zamian za objęcie udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, do której przystępowała spółka wnosząca aport.

Skarżąca wносиła o zmianę wyroku w całości i oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powoda kosztów postępowania za wszystkie instancje.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Myśl przewodnia skargi kasacyjnej zawiera się w zapatrywaniu, że między spółkami A. /.../ będącą spółką jawną a „Z.”/.../ spółką z ograniczoną odpowiedzialnością została zawarta umowa o skutku rozporządzającym, której przedmiotem było przeniesienia prawa użytkowania wieczystego i własności budynków oraz urządzeń. Elementami tej umowy było oświadczenie zbywcy nieruchomości i użytkowania wieczystego oraz uchwała nabywcy jako drugiej strony. Dopuszczalność takiej konstrukcji skarżąca uzasadnia treścią art. 2 ksh, stanowiącego, że w sprawach określonych w art. 1 § 1 nieuregulowanych w ustawie stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego. Jeżeli wymaga tego właściwość (natura) stosunku prawnego spółki handlowej, przepisy Kodeksu cywilnego stosuje się odpowiednio.

Skarżąca nie przedstawiła jednak przekonującej argumentacji na rzecz odmowy zastosowania przepisów kodeksu cywilnego dotyczących zawierania umów o skutku rzeczowym mających za przedmiot nieruchomości lub użytkowanie wieczyste. Poprzedzając ich omówienie, należy najpierw usunąć z pola rozważań zagadnienia poruszane w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku ze szkodą dla przejrzystości wyводу prawnego, dotyczące skutków umowy o zawiązaniu spółki kapitałowej i art. 11 ksh, ponieważ w sprawie nie występuje element spółki w organizacji. Uchwałę nr 1 podejmowała spółka istniejąca i korzystająca z pełni praw podmiotowych jako osoba prawna, a czynnością prawną doniosłą dla wyniku rozpoznawanej sprawy nie było tworzenie spółki kapitałowej, lecz przystąpienie nowego wspólnika do spółki istniejącej w celu objęcia nowo utworzonych udziałów w kapitale zakładowym. Realizacja takiej zmiany umowy wymaga uwzględnienia dyspozycji art. 259 ksh określającej treść oświadczenia nowego wspólnika sprowadzającą się do „przystąpienia” oraz „objęcia udziałów o oznaczonej wartości nominalnej”. Zgodnie z art. 261 ksh przy podwyższeniu kapitału zakładowego stosuje się odpowiednio przepisy działu dotyczącego spółki z ograniczoną

odpowiedzialnością dotyczące wkładów niepieniężnych. Pokrycie udziałów aportem reguluje art. 158 § 1 ksh stanowiący, że umowa spółki powinna szczegółowo określać przedmiot tego wkładu oraz osobę wspólnika wnoszącego aport, jak również liczbę i wartość nominalną objętych w zamian udziałów.

Podwyższenie kapitału zakładowego zarząd zgłasza do sądu rejestrowego, a do zgłoszenia należy dołączyć m.in. oświadczenia o objęciu udziałów w podwyższonym kapitale zakładowym oraz oświadczenie wszystkich członków zarządu, że wkłady na podwyższony kapitał zakładowy zostały w całości wniesione (art. 262 § 1 i § 2 pkt 2 i 3 ksh).

Z przytoczonych przepisów wynika, że objęcie udziałów następuje na podstawie oświadczenia wspólnika przystępującego a zapewnienie sądu o pokryciu ich wkładem jest obowiązkiem zarządu spółki „przyjmującej” wspólników. Poza regulacją kodeksu spółek pozostaje natomiast materialnoprawny aspekt czynności prawnej prowadzącej do pokrycia udziałów aportem.

W tej sytuacji należy podzielić punkt wyjścia wywodów skargi kasacyjnej upatrujących potrzebę stosowania, poprzez art. 2 ksh, przepisów kodeksu cywilnego o przeniesieniu własności, natomiast brak podstaw do akceptacji dalszych wniosków, jakoby uchwała o podwyższeniu kapitału zakładowego zawierająca dane wymienione w art. 158 § 1 ksh stanowiła oświadczenie woli stanowiące element umowy o podwójnym skutku zobowiązującym i rozporządzającym. Kwestię tę wyjaśniono w postanowieniu Sądu Najwyższego sygn. II CKN 1235/00 z 20 lutego 2003 r. Zgodnie z wyrażonym tam poglądem uchwały kolektywnych organów korporacyjnych osób prawnych stanowią szczególnego rodzaju czynność prawną o tyle, o ile zmierzają do wywołania skutków prawnych stosownie do reguł wyznaczających ich podstawę prawną.

Wyżej stwierdzono, że reguły wyznaczające podstawę prawną i treść uchwał nie dotyczą przenoszenia własności nieruchomości, a czynnościami tymi rządzą przepisy kodeksu cywilnego, i przez pryzmat tych ostatnich należy dokonać weryfikacji zarzutów skargi kasacyjnej.

W odniesieniu do czynności prawnych o podwójnym skutku zobowiązująco-rozporządzającym zwraca uwagę wynikające z art. 155 § 1 k.c. ograniczenie tylko do umów a nie innych czynności prawnych, choć jest oczywiste, że ustawa może

dopuszczać inne czynności niebędące umowami a wywołujące skutki również w sferze praw rzeczowych. Jeśli chodzi o akt notarialny zawierający oświadczenia wszystkich wspólników spółki jawnej, należy mieć na względzie, że nie była to uchwała, lecz suma oświadczeń woli wspólników, z których każdy uprawniony był do reprezentacji tej spółki (art. 29 § 1 ksh i wpis do Krajowego Rejestru Sądowego). Wykładnia tego oświadczenia dokonywana według reguł art. 65 § 2 k.c. prowadzi do wniosku, że wspólnicy spółki jawnej nie tylko złożyli oświadczenie o przystąpieniu do spółki z o.o. oraz objęciu udziałów, ale również skutecznie zobowiązali się do przeniesienia na spółkę z o.o. praw będących aportem na pokrycie obejmowanych udziałów.

Osoby prawne zawierające umowy, działają zgodnie z art. 38 k.c. przez swoje organy, co oznacza, że oświadczenia woli spółki z ograniczoną odpowiedzialnością są składane przez jej zarząd. W rozpoznawanej sprawie brak takiego oświadczenia spółki „Z.”, powoduje nie dojście do skutku umowy, o której mowa w art. 155 § 1 k.c., natomiast nie oznacza deprecjacji uchwały nr 1 - skutecznej w granicach zmiany umowy spółki.

Eksponowana przez Sąd Okręgowy konieczność sporządzenia drugiego aktu notarialnego jest zagadnieniem drugorzędnym, ponieważ akt notarialny stanowi formę, a treść czynności prawnej (w tym umowy) określają zawarte w nim oświadczenia woli.

Nie dopatrując się usprawiedliwionych podstaw skargi kasacyjnej Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oddalił ją, zasądając na podstawie art. 99 k.p.c. koszty procesu na rzecz strony powodowej reprezentowanej przez zawodowego pełnomocnika, który złożył odpowiedź na skargę kasacyjną.